

# TOT I QUE NO HI HA UN DÉU ALLÀ DALT

ROGER LENAERS

Holanda - Àustria

*L'AGENDA LLATINOAMERICANA, en la col·lecció que patrocina, anomenada "Temps axial", ha publicat el llibre "Otro Dios es posible" de Roger LENAERS, que ha tingut una gran acollida arreu dels països llatinoamericans. Mogut per això, l'autor acaba d'escriure el llibre "Aunque no hay un Dios ahí arriba..." que aprofundeix el seu missatge. El recomanem als nostres lectors. Aquest text n'és una síntesi, que val la pena llegir i debatre...*

Aquest llibre prolonga l'anterior, *Otro cristianismo es posible*, i pressuposa doncs que ja s'ha dit adéu (com a mínim en teoria) a aquella representació de Déu en la qual ens varen educar, i que és la de la tradició bíblica. Aquesta representació tradicional és de naturalesa purament heterònoma: el nostre món, imperfecte, passatger, impotent... depèn en tot d'un altre món, que és perfecte, etern, totpoderós... des d'on un Déu més o menys antropomòrfic governa el nostre. Però no n'hi ha prou amb dir adéu a aquesta representació només en teoria, sinó que cal extreure'n les conseqüències pràctiques.

Atès que la modernitat es caracteritza per la consciència de l'autonomia del cosmos i de l'ésser humà, cal separar-se de tot el que suposa una visió heterònoma. Però, fins i tot quan rebutgem l'heteronomia, continuem inconscientment pensant i actuant com si aquest altre món continués essent real i actiu, proporcionant-nos coneixements i determinant les nostres accions. Aquesta pregunta és un criteri senzill i clar per veure on som víctimes d'aquest error inconscient: aquesta opinió, o aquesta pràctica, ¿suposa, o no, l'actuació o l'existència d'aquest altre món? A vegades caldrà una anàlisi atenta. Si, per exemple, jo m'oposo a l'eutanàsia perquè transgredeix la prohibició de tocar una vida humana, m'estic referint en el fons a un manament, el cinquè, i estic doncs sota la influència de l'altre món, aquell al qual, no obstant, jo havia dit adéu. O, per exemple, pensar que les espècies eucarístiques canvien realment, o que Jesús ha abandonat la tomba el matí de pasqua, o que la multiplicació dels pans és un fet... tot això significa postular la intervenció d'una força sobrenatural en el domini (autònom!) de la natura. Aquest nou llibre empenh una tasca de neteja.

En una primera part, l'autor examina el camp de l'ètica. L'ètica cristiana és una ètica de la llei, i atès que aquesta llei prové de dalt, és heterònoma, encara que no ens n'adonem. En general, el que ordena aquesta llei és bo, i afavoreix el procés d'humanització.

Per tal que aquest procés sobrevisqui a la "mort de Déu", i per tant a la desaparició de la seva font, lamentada per Nietzsche, cal un altre fonament i una nova justificació. Aquí entra la "teonomia" d'un Déu que és l'Amor primordial i transcendent que s'expressa en l'evolució del cosmos, sota la forma d'una crida i un impuls a estimar. L'ètica de la teonomia (que és la fe cristiana moderna) serà una ètica que es deixa guiar per les exigències de l'amor. Aquestes exigències en part són idèntiques a les de l'ètica tradicional, però sense les debilitats i sense els seus buits. Les debilitats d'una ètica de la llei són, entre d'altres: que sempre permet escapatòries, que respon als problemes d'una època determinada i perd el seu sentit quan els temps canvien. La seva gran debilitat és que necessita de sancions: la por que inspiren aquestes sancions ocupa el lloc de la llei acceptació del bé que persegueix la llei, i mina així el valor ètic dels actes humans. Les sancions són mitjans de domesticació; així es degrada l'ésser humà al nivell de l'animal.

L'autor examina més en detall tres grans debilitats concretes de l'ètica tradicional, i fa veure com una ètica de l'amor les corregeix, afortunadament. En primer lloc, la seva ètica sexual, que és totalment deficient; l'autor n'examina les causes i fa veure com una ètica de l'amor té cura de tot allò que era bo en l'ètica sexual tradicional, però ho allibera del pes mort que arrossegava amb ella. La masturbació, l'homosexualitat, les relacions prematrimonials... es veuen aleshores sota una perspectiva completament diferent. L'amor conjugal du l'autor a examinar més de prop la indissolubilitat del matrimoni, que reposa sobre una concepció heterònoma de la relació entre els esposos, i a criticar la pràctica absurda de l'anul·lació eclesiàstica del matrimoni.

La segona debilitat és l'absència de línies directrius de l'ús dels diners. Aquesta carència ha obert la porta al capitalisme desvergonyit que estem vivint. Una ètica de l'amor, inspirada en l'ètica de Jesús, que rebutja qualsevol forma d'avarícia, ens hagués conduït a un

Veieu la col·lecció «Tiempo axial» a: <http://tiempoaxial.org>

món econòmic totalment diferent.

La tercera debilitat d'aquesta ètica és que ha sacrificat la llibertat –un bé inalterable de l'ésser humà que el cristianisme ha de viure en plenitud, com Jesús–, sobre l'altar de l'obediència, a instàncies que no es pot legitimar sinó és des de l'òptica heterònoma. L'autor tracta de trobar l'equilibri entre l'exigència d'actuar com a persones lliures i el d'actuar com a membres del cos que és l'Església, exigències complementàries i de vegades contradictòries.

La segona part del llibre és de naturalesa dogmàtica i en sis capítols aborda quatre temes importants, on la barreja inconscient de l'heteronomia i de l'autonomia, o sigui, de l'aigua i del foc, contra la qual s'ha escrit aquest llibre, es manifesta clarament: la relació entre creació i evolució, la mort, la Bíblia, l'eucaristia. Com s'aborden aquests temes si no s'apel·la l'existència d'un altre món?

1. La **creació**. A Roma es diu bé que creació i evolució no són coses oposades, però si, amb Roma, es mira la creació com un acte del Déu de dalt, s'accepta implícitament que ell pot intervenir en qualsevol moment. És per això pel que els neodarwinistes, com Dawkins, rebutgen un Déu creador, fins i tot a Déu sense més. D'altra banda, ¿quin paper pot jugar encara aquest Déu de dalt, quan les lleis formulades per Darwin i per De Vries, expliquen suficientment el procés? A aquesta doble objecció, el capítol hi respon presentant el cosmos com l'expressió evolutiva del Misteri, que ens transcendeix totalment i que és Esperit. No cal mai apel·lar una intervenció de "Déu d'allà dalt". Una comparació amb una sonata de Mozart il·lustra aquesta forma de veure l'acte creador i aclareix alhora l'origen de la vida i de la consciència animal, i de l'esperit humà, problemes insolubles en una òptica purament materialista.

2. És clar que la **mort** ja no es pot entendre com el pas d'aquest món a l'altre, perquè aquest altre món ha desaparegut. Però la tradició ens ha impregnat de tal manera amb les seves concepcions, que fins i tot els que professen l'autonomia, tenen molta dificultat per alliberar-se de les certeses del passat: judici, cel, purgatori, infern i llimbs, per als quals avui ja no hi ha lloc en la teonomia. El capítol intenta trobar una resposta per als problemes que sorgeixen llavors. Per exemple: què en queda del nostre jo? I si ja no hi ha càstig ni recompensa... ens és igual com es visqui? I què queda aleshores de la Justícia de Déu? Fins i

tot encara que ens satisfacin del tot les respostes, ens equivocariem cercant refugi novament en l'heteronomia: viuríem en contradicció amb nosaltres mateixos.

3. Pel que fa a la **Bíblia**, l'Església la llegeix de fet com els musulmans llegeixen l'Alcorà, com un recompte de paraules procedents directament de la boca del Déu-d'allà-dalt. Dos capítols s'ocupen dels problemes que per al creient modern comporta l'expressió "Paraula de Déu". Si bé el Misteri transcendent "Déu" no "parla", no para d'expressar-se en l'evolució del cosmos i en la profunditat dels que estan més oberts a la seva inspiració. Quan aquests formulen la seva inspiració, el resultat és una paraula humana, marcada per la cultura i la psicologia de l'autor. Però en aquestes paraules humanes ressona la trobada amb l'Absolut. Això explica l'ambivalència de la Bíblia. Igual que l'Alcorà, la Bíblia ha inspirat tant humanització com crims contra la humanitat. En qualsevol cas, és una exageració perillosa i totalment heterònoma reverenciar-la com a sacrosanta emprant-la per justificar allò que pensem o allò que fem.

4. Per tots els sagraments val el fet que des del principi s'han interpretat de forma heterònoma: el Déu-d'allà-dalt faria davallar les seves "gràcies" en el moment d'una determinada acció humana. Per a l'eucaristia s'hi afegeix el fet que aquesta acció combinada realitzaria canvis invisibles que poden recordar la màgia, especialment la "transsubstantació", i com a conseqüència d'aquesta, la presència real (entesa com a corporal física) de Jesús ressuscitat. Aquesta interpretació és el fruit d'una forma heterònoma de llegir la Bíblia, des d'una visió premoderna del cosmos i de les seves lleis. La interpretació de la missa com a sacrifici –un altre concepte plenament heterònom– i el fet que quedi reservada a oficiants privilegiats masculins, completa el quadre dels problemes que assalten el creient modern quan vol participar en aquest ritus. En dos capítols, el llibre fa veure què passa realment en aquest ritus i quin paper important pot tenir en la vida de la fe.

El llibre conclou amb un capítol que demostra que la modernitat, partint del seu axioma de l'autonomia, condueix necessàriament a l'ateisme... però que aquest ateisme, si es comprèn bé, obre la vida al Déu-Misteri, que és Amor transcendent.